

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Lausuntopyyntö STM/2321/2014

LAUSUNTO SÄTEILYLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMISTARPEITA KOSKEVASTA ARVIOMUISTIOSTA

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Finanssialan Keskusliitolta (FK) lausuntoa arviomuistiosta, joka koskee säteilylainsäädännön kokonaisuudistusta ja uudistamistarpeita. FK on lausuntoaan varten pyytänyt arviomuiستioon näkemyksiä Tapaturmavakuutuslaitosten liitolta (TVL) sekä Pohjoismaiselta Ydinvakuutuspoolilta ja esittää lausuntonaan seuraavan.

1 Yleisiä huomioita

Säteilyä koskevan lainsäädännön päivittäminen nykytietämystä ja –tilannetta vastaavalle tasolle on tärkeää. Muistiossa esitetyt säteilylainsäädännön kokonaisuudistuksen tavoitteet ovat hyviä ja pyrkimys parantaa valmiutta säteilyyn liittyvien riskien ennaltaehkäisyyn on kannatettavaa finanssialan, erityisesti vakuutuksenantajien, näkökulmasta. Erittäin tärkeää on eri tahojen ja toimintojen vastuiden pitäminen selkeinä ja edelleen niiden mahdollinen täsmentäminen.

Eri tahoja koskevien velvoitteiden tulisivin olla yksiselitteisesti määritettyjä ja uudistustyössä tulisi pyrkiä myös siihen, että esitetyt raja-arvoja koskeviin mittaamenetelmiin ja prosesseihin liittyy mahdollisimman vähän tulkinnanvaraa. Näitä tavoitteita tukevat hyvin ehdotukset eri lakien rajapintojen tarkemmasta määrittelystä ja valvovien viranomaisten keskinäisten roolien täsmentämisestä.

2 Työturvallisuuden liittyvät näkökulmat

Arviomuistiosta saa tapaturmavakuuttamisen näkökulmasta tärkeää tietoa säteilylle altistuneiden työntekijöiden säteilyannoksista. Säteilyaltistus riskitekijänä pitää nähdä työturvallisuusasiana etenkin radonin sekä sähkö- ja elektromagneettisen säteilyn osalta. Siten onkin tärkeää, että myös säteilyä ja työsuojelua koskeva lainsäädäntö saatetaan EU:n alueella yhdenmukaiseksi ja ajan tasalle - tämä on tärkeää sekä turvallisuuden että yleisemminkin toimintojen joustavan suunnittelun kannalta.

TVL:n ylläpitämän tilastotietokannan mukaan eri säteilyn lajeihin liittyviä ammattitauteja ja -tautiepäilyjä on korvattu vuosittain 3-23 tapauksen johdosta. Muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta nämä ovat ultraviolettisäteilyn aiheuttamia; joukossa on siis vain 1-2 tapausta, joissa tauti liittyy ionisoivan tai infrapunasäteilyn aiheuttamaan altistukseen.

Radonaltistuksen aiheuttamia ammattitauteja ei rekisteristä löytynyt yhtään. Vahvistettujen ammattitautitapausten ja -tautiepäilyjen lisäksi säteilyyn liittyviä korvaukseen johtaneita työpaikkatapaturmia on viimeisen kymmenen vuoden aikana sattunut n. 1000 kpl, eli vuosittain n. 100 kpl. Nämä ovat pääosin hitsaukseen liittyviä tapauksia, joissa on "saatu

sähköä silmiin". Lisäksi joukkoon mahtuu muutamia ultraviolettivalon aiheuttamia silmävahinkoja.

Kovin merkittävänä ongelmana säteilyä ei siis voida pitää ainakaan korvaustilastojen perusteella. On tosin huomattava, että esim. radonaltistuksen aiheuttamissa tapauksissa voi olla käytännössä mahdotonta yksiselitteisesti osoittaa syy-yhteyttä työstä johtuvien olosuhteiden ja taudin välillä.

Nykyisessä säteilyasetuksessa on säädetty mm. enimmäisarvot (ns. annosrajat) säteilytyötä tekeville työntekijöille ja väestölle. Tämä on tärkeä ja kannatettava asia, joka myös helpottaa merkittävästi tällaisten työpaikkojen turvallisuudesta vastaavien riskienarviointityötä. Annosrajoja voidaan käyttää viitearvoina myös arvioitaessa tällaisia töitä tehneiden työntekijöiden mahdollisia ammattitautiepäilyjä. On vain pidettävä huoli siitä, että raja-arvojen oikeellisuutta tarkastellaan ja päivitetään riittävän usein uuden tietämyksen mukaisesti. Ammattitautiepäilyn arvioinnin osalta pelkkien raja-arvojen lisäksi pitäisi olla käytettävissä luotettavaa tietoa todellisista terveysvaikutuksista sekä työperäisen ja muualla saadun altistusten yhteisvaikutuksista.

Arviomuiston s. 28 mainitaan, että uudessa säteilyturvallisuusdirektiivissä on annettu työpaikkojen radonpitoisuudelle viitearvo (reference level) 300 Bq/m³, jota ei saisi ylittää, elleivät kansalliset olosuhteet edellytä korkeampaa arvoa. On mielenkiintoinen kysymys, miten tällaisen selkeän viitearvon määrittäminen tulee vaikuttamaan ammattitautiepäilyjen määriin ja miten tällainen viitearvo tullaan huomioimaan kyseisten tapausten korvauspäätöksiä tehtäessä. Tähän arviointiin liittyvien epäselvyyksien vähentämiseksi olisikin tärkeää saada luotettavaa tietoa eri tasoisten altistusten todellisista terveysvaikutuksista, joita voitaisiin käyttää referenssinä arvioitaessa syy-yhteyksiä.

Muistiossa esitetään myös hyviä huomioita ionisoimattoman säteilyn lähteistä ja vaikutuksista. On tärkeää huomata, että nopea teknologinen muutos muuttaa toimintaympäristöä juuri tämän aihealueen osalta nopeasti ja merkittävästi jo lähitulevaisuudessa. Tämä on säteilyn lajeista yksiselitteisimmin yhteydessä työympäristöihin ja työperäiseen altistumiseen, eli kyse on myös merkittävästä työturvallisuuskysymyksestä ja siten tärkeä huomioitava myös työtaturmavakuuttamisen näkökulmasta. Työperäisen altistumisen tarkka määrittäminen käytännön olosuhteissa voinee kuitenkin osoittautua vaikeaksi mm. säteilyä aiheuttavien laitteiden kirjon takia, minkä vuoksi olisikin erityisen tärkeää ohjeistaa käytännön arvioinnissa sekä työpaikkoja että valvovia viranomaisia huolellisesti ennen lainsäädännön toimeenpanoa.

FINANSSIALAN KESKUSLIITTO

Lea Mäntyniemi